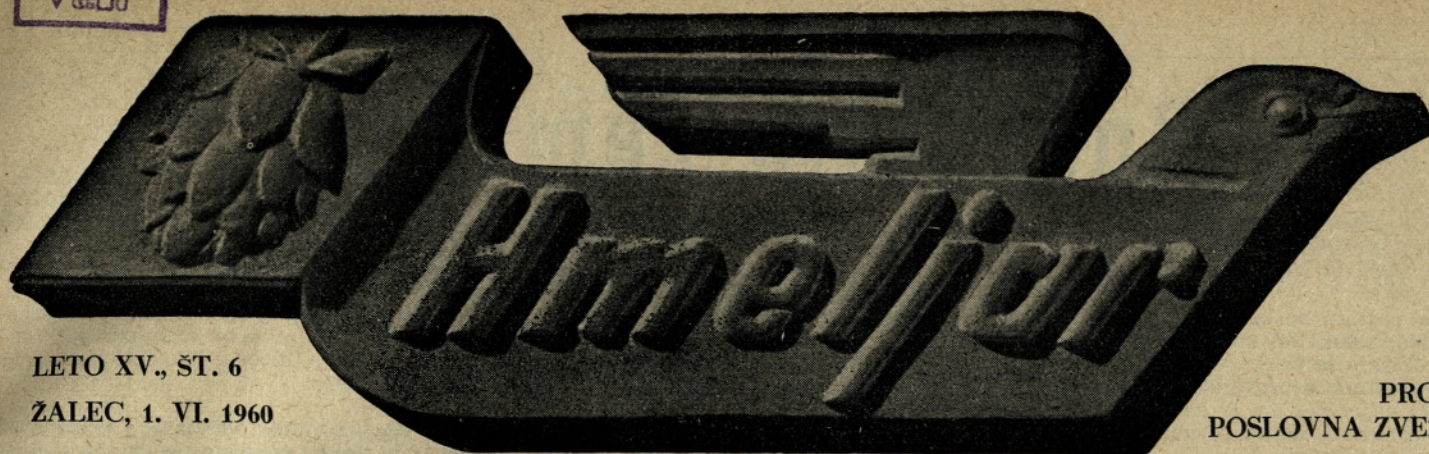

LETO XV., ŠT. 6
ŽALEC, 1. VI. 1960

IZDAJA
KMETIJSKA
PROIZVAJALNA
POSLOVNA ZVEZA V ŽALCU

Delo hmeljarjev v juniju:

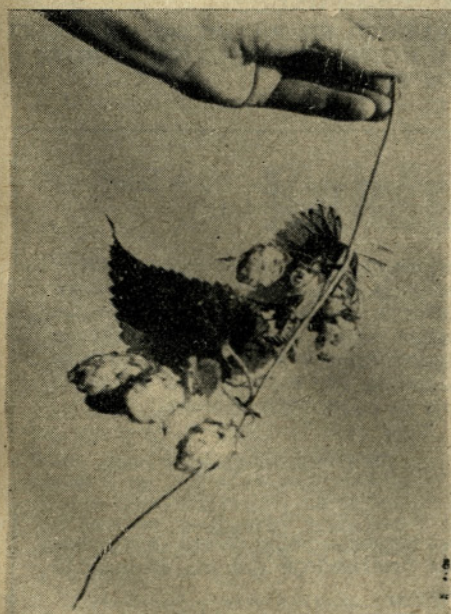
OBDELAVA

1. PREGLEJMO NAPELJANE RASTLINE IN NAPELJIMO ŠE NENAPELJANE! POPRAVIMO NAPELJANA VODILA IN RASTLINE! VRŠIČKI SPODNJIH TRT NE SMEJO BITI ZATAKNJENI MED ZICO IN ZGORNJO TRTO!
2. POŠKODOVANE TRTE ODVIJMO Z OPORE IN NAPELJIMO NAMESTO TEH TISTE, KI SMO JIH NAMENILI ZA REZERVO! ČE TEH NI, PA NAPELJIMO ZA NOVI VRH PRVI ZALISTNIK POŠKODOVANE TRTE, A OSTALE ZALISTNIKE TE TRTE ODSTRANIMO!
3. KO JE RASTLINA VISOKA 2 DO 3 METRE, JO SREDNJE VISOKO OBSUJMO! ŠE PREJ POTROSIMO DRUGI OBROK GNOJIL! ZA OSIPANJE MORA BITI ZEMLJA RAHLA. NE SMEMO POVZROČATI GRUD, KI NAM LAHKO TRGAJO NAPELJANE TRTE. ČE JE TREBA, ZEMLJO PRED OSIPANJEM PRAHLJAJMO! Z OSIPANJEM POSPEŠIMO RAZVOJ ENOLETNIH KORENIN IN ZATIRAMO PLEVEL.
4. Z REDNIM RAHLJANJEM SKRBJIMO, DA JE ZEMLJA RAHLA IN ZRAČNA. ZA RAHLJANJE UPORABIMO PRAVO ORODJE OB PRAVEM ČASU!
5. RASTLINE, KI JIH ŠE NISMO NAPELJALI, OČISTIMO ODVEČNIH POGANJKOV! IZBRANE POGANJKE Z ROKO OBSUJMO IN RAHLO NAGNIMO PROTI OPORI!
6. DOSAJENCE OSUJMO Z MOTIKO!

ZAŠČITA

1. PAZIMO NA OPOZORILA IN NA NAVODILA PROGNOСТИČNE SLUŽBE, DA BOMO PRAVOČASNO IN PRAVILNO POŠKROPILI HMELJ PROTI LISTNIM UŠEM, RDEČEMU PAJKU, STENICAM IN PERONOSPORI, ČE IN KJER BO POTREBNO!
2. ŽIVO SODELUJMO Z ZAŠČITNIM REFERENTOM V ZADRUGI IN INŠTITUTOM ZA HMELJARSTVO V ŽALCU IN TAKOJ JAVLJAJMO VSAK POJAV ŠKODLJIVCEV IN BOLEZNI!
3. PREVERIMO ŠE ENKRAT ŠKROPILNICE, ČE DELAJO V REDU IN PREGLEJMO SKLADIŠČA KEMIČNIH SREDSTEV ZA VARSTVO RASTLIN, ČE IMAMO DOVOLJ POTREBNIH PRIPRAVKOV NA RAZPOLAGO, DA BOMO OB NAPOVEDIH LAHKO TAKOJ ŠKROPILI!
4. PROTI UŠEM BOMO UPORABLJALI METASYSTOX (0,1 %) ALI EKATIN (0,1 %) ALI TERRA SYTAM (1 %) ZA ZALIVANJE.
5. PROTI PERONOSPORI BOMO ŠKROPILI Z DITANOM (0,3 %) ALI BAKRENIM APNOM 50 (0,5 %).
6. PROTI STENICAM BOMO UPORABLJALI LINDAN OLJE (0,2 %).
7. ZA UNIČEVANJE DIVJEGA HMELJA IMEJMO NA ZALOGI REGULEX (0,75 %)!
8. NAJVAŽNEJŠA ZAŠČITNA AKCIJA V JUNIJU JE ZATIRANJE DIVJEGA HMELJA.

BODIMO PRI DELU NATANČNI IN DOSLEDNI, DA BOMO IMELI V JESEN DOBRO KVALITETO. PRI ŠKROPLJENJU S HERBICIDI PAZIMO DA NE POŠKODUJEMO POSEVKOV, NASADOV IN GOZDOV.

Če se razvije peronospora na stranskih poganjkih še preden cveto, ostanejo le-ti gluhi

Inž. Tone Wagner:

Rahljanje zemlje

Hmeljišča so, v primerjavi z drugimi, trajni nasadi. Rastlina je večletna. Na naših področjih traja pri zadovoljivem pridelku povprečno 10 let.

Na tleh, ki tej rastlini ne ustrezajo, predvsem so to hladna, težka tla, z visoko talno vodo, pa nasadi shirajo že prej.

Hmelj je zelo zahtevna rastlina. Zavoljo tega ji nudimo le najboljše tla, ki so propustna, vendar ne pretežka, tla, ki so humozna in založena z rastlinsko hrano.

Že pri napravi nasada taka tla ustrezno obdelamo in pognojimo!

Vsako leto nasade znova obdelujemo v jeseni in med rastjo hmelja!

V jeseni zemljo med vrstami temeljito prahljamo in preorjimo, da jo tako izpostavimo delovanju mraza, ki nam zemljo zmrviči.

Mimo tega pa zemljo obdelujemo tudi med rastjo. Med rastjo zemljo v hmeljiščih rahljajmo! Za rahljanje uporabljamo traktorski ali vprežni rahljalnik (= kultivator). Zadnja leta smo dobili tudi posebne traktorske hmelj-

ske ogrodnike, ki jih uporabljamo za obdelavo hmeljišča.

Tak hmeljski ogrodek sestoji iz ogrodja s podpornimi kolesi, delovnih priprav, ki so nogače ali plugi, in priključnih ter naravnih naprav.

Ogrodje je jeklen okvir s podpornimi kolesi, ki z njimi naravnamo globino učinkovanja delovnih priprav.

Razporeditev delovnih naprav, ki so pri rahljanju toge nogače, je taka, da ima vsaka nogača svojo sled. Rezila nogač so puščaste oblike in so izmenljiva.

Rezila moramo redno brusiti, ker morejo le taka v redu delovati!

Za strojno kultiviranje mora biti razdalja med vrstami sadik velika najmanj 155 cm zaradi širine traktorja! V primerih manjših razdalj obdelujemo zemljo z vprežnimi rahljalniki! Vprežni rahljalniki imajo leseno ali jekleno ogrodje. Njih delovna storilnost in pritisk na zemljo je manjša kot pa traktorskih.

Oglejmo si delovne priprave rahljalnikov!

Delovne priprave so nogače, ki so različnih oblik in različnih pritrditev. Po odporu proti zemlji razločujemo toge in prožne nogače. Toge nogače imajo sklep z ogrođjem trden (= tog), medtem, ko imajo prožne spoj nad prožnimi peresi.

Delovanje togih in prožnih nogač je različno. Prožne nogače delujejo v neenakomerni globini, ker se izogibajo s peresi ovir v zemlji.

Toge nogače delujejo v enaki globini in ne mečejo vlažne zemlje na površino.

Z rahljalnikom zemljo prerahljamo, zdrobimo, skorjo in uničimo plevel. Zemljo smo pri tem premešali. To je zelo važno, zlasti, če smo prej uporabljali gnojila!

Prerahljana zemlja bolje sprejme in zadržuje vlogo! Pri rahljanju zemljo tudi prezračimo, ker omogoča boljšo tvorbo rastlin dostopnih snovi in boljši razvoj korenin!

Kot za vsako delo moramo tudi za rahljanje izbrati pravi čas! Zemlja mora biti za rahljanje ustrezno vlažna. Za obdelavo je zemlja ustrezno vlažna, če se gruda zemlje, ki jo oblikujemo in vržemo na tla, razleti.

Peščena zemlja ima manj glinastih delcev kot težka. Čim več je glin v zemlji, tem težje je tako zemljo obdelovati, težje je najti ustrezno vlažnost v tleh za obdelavo.

Če rahljamo zemljo, ko je preveč vlažna, se nam tvorijo »svaljki«, ki jih nogače izvečejo iz zemlje.

Taki »svaljki« na površini otrdijo kot beton, nakar jih le stežka obdelamo.

Tudi, če je težka zemlja suha, je ne moremo zadovoljivo obdelati. Nogače nikakor nočejo delati v pravi globini. Ali nam drsijo skoraj po površini ter zemljo le krušijo ali pa se zarijejo v globino, kjer so tla vlažna, zavoljo česar povzročajo nastanek grud.

Za tako rahljanje porabimo preveč truda, mimo tega pa še delo ni v redu opravljeno!

Zemlja se nam lomi v velike kose, trgajo nam pa še tudi korenine.

Lahke zemlje ne smemo rahljati, če je izsušena, saj jo s tem drobimo v prah in izrivamo vlogo, ki jo lahki zemlji že tako primanjkuje.

Če jeseni temeljito obdelamo zemljo ob nepravem času, ob nepravilni vlagi, je to velika napaka. Vendar te napake, če niso prehude, popravi mraz.

Zemljo pustimo v surovih brazdah in mraz nam jih zmrviči ter ustvari drobne grude.

Bolje je, da smo obdelali zemljo jeseni, pa čeprav le stežka, kot pa da je sploh nismo obdelali. Drugače pa je z rahljanjem zemlje med rastjo.

Če nima zemlja ustrezne vlage za obdelavo, je bolje, da z obdelavo počakamo. Važno

prej zalije, zavoljo tega moramo še bolj paziti, da jo z obdelavo ne pokvarimo!

Zadnja leta uporabljamo čedalje več traktorsko vlečno silo za obdelavo hmeljišč.

To nam omogoča večji učinek! S traktorjem obdelamo mnogo prej kot z vprego! Vendar pa nam večja vlečna sila dela tudi večji pritisk na zemljo.

Zavoljo tega za dobro obdelavo s traktorjem ni dovolj le dobro poznavanje stroja, temveč tudi dobro poznavanje zemlje in ustreznosti za obdelavo!

S traktorjem moremo zagrešiti med obdelavo, če nimamo dovolj znanja, dosti več napak, kot pa z vprego!

Zlasti se te napake in kvarjenje zemlje pojavljajo kaj hitro tam, kjer je struktura manj obstojna.

Zemlja se zbije in zalije.

Tudi česta obdelava zemlje nam kvari strukturo! Res je, v mnogih primerih moramo zaradi uničevanja plevela zemljo česče rahljati. Vendar pa nam v nasprotnem primeru lahko nastaja škoda pri kvarjenju strukture.

Tak pojav smo ugotovili preteklo leto, ko smo kljub neugodnim vremenskim razmeram zemljo rahljali.

Zaradi močne vlage je bilo treba večkrat škropiti proti boleznim in to seveda ne glede na vlažnost zemlje! Zemlja v kolesnicah se je pretirano stisnila, struktura se je kvarila. Za vsakim škropljenjem bi bilo treba (zlasti v vlažnih letih!) za kolesi traktorja, da dela nogača, ki zbito kolesnico rahlja! Ne pa, da zaradi tega, kot še marsikje, za škropljenjem zemljo rahljamo s traktorskim rahljalnikom. Tako zemljo po nepotrebnem ponovno tlačijo in rahljajo.

KATERA NAČELA MORAMO UPOŠTEVATI PRI LETNEM RAHLJANJEM ZEMLJE V HME LJIŠČIH?

1. POVRŠINA NAJ BO NEZAPLEVLJENA! ZEMLJA PA RAHLE IN GRUDIČASTE STRUKTURE!

2. RAHLJAJMO TOLIKOKRAT, KOLIKOR TO ZAHTEVAJO IN DOPUŠČAJO VREMENSKE RAZMERE, STANJE VLAŽNOSTI ZEMLJE TER VRSTA ZEMLJE, RAZVOJ PLEVELA IN HME LJNE RASTLINE!

3. PAZIMO NA STRUKTURNO STANJE IN NE RAHLJAJMO ZEMLJE, ČE TO NI ZARES NEOGIBNO!

SPENJAJMO PRIKLJUČKE! KO ŠKROPIMO, HKRATI TUDI RAHLJAJMO KOLESNICE!

5. NAUČIMO SE PRAVILNO RAHLJATI ZEMLJO IN IMEJMO DELOVNE STROJE V DOBREM STANJU!

je, da je zemlja v vsej globini, ki jo obdelujemo, ustrezno vlažna!

Če zemlja ustreza za obdelavo le na površini, se nam v globini, kjer delajo nogače, in kjer je bolj vlažna, zemlja maže! Tvorijo se »svaljki«, ki jih prožne nogače izvečejo na površino, pri togih pa s tem nastaja v globini delovanja zamazana plast!

Tako zemljo samo kvarimo, ne da bi svojo napako precej na površini zapazili.

Zaznavno ogledalo rodnosti zemlje in obdelave je njena struktura! Prava struktura je grudičasta, mrvičasta, kjer so delci zemlje združeni v drobne skupke — grudice.

Če zemljo prečesto ali pa v nepravem stanju obdelujemo, se nam ta struktura kvari, nastaja kepastna struktura, ki sestoji iz večjih in manjših grud in grudic z ostrimi robovi!

Pod površino pa se pojavlja listnata ali lamelarna struktura, kjer se zemlja lomi v ploščice kot lapor!

Grudičasta in listnata struktura sta nepravilni in neoporečni dokaz nepravilne obdelave in slabega delovanja drobnoživk v tleh.

Obstojna mrvičasta struktura pa je enak dokaz obdelave in je posledica delovanja drobnoživk, ki obdržujejo strukturne skupke, da se ne razmažejo.

Mimo drobnoživk so važni tvorci obstojne strukture še: apno, organska snov in glineni delci. Tam, kjer je življenje v tleh slabo, je slaba obstojna struktura in se nam zemlja

je združeno trgovsko podjetje, čigar naloga je oskrbovanje kmetijske proizvodnje.

Kmetijskim proizvodnim organizacijam posreduje vse vrste kmetijskih strojev, od kombajnov do drobnega orodja ter vsa umetna gnojila in sredstva za zaščito rastlin. Posebno skrb posveča slovenskemu hmeljarskemu področju. Poleg tega ima na zalogi veliko izbiro rezervnih delov za kmetijske stroje in gume vseh dimenzij.

Dobavlja tudi gradbeni material in močna krnila.

Svojo dejavnost usmerja poleg uvoza in oskrbovanja kmetijske proizvodnje tudi na strokovno-tehnično službo.

S svojim delom prispeva k našim skupnim naporom za dvig kmetijske proizvodnje.

CELJE — MARIBOR
BEOGRAD

IMPORT — EXPORT

Inž. Tone Wagner:

Kaj pa gnojenje?

Hmeljska rastlina potrebuje za svojo rast mnogo več hrane kot ostale kmetijske rastline!

V razmeroma kratkem času napravi veliko rastlinske mase, za kar pa potrebuje tudi dovolj hranilnih snovi! Te črpa iz zemlje in jih vgrajuje v zamotanih procesih, v svoja tkiva.

Medtem rastlina raste, večja se rastlinska masa in se razvija — prehaja iz ene razvojne stopnje v drugo, to je od začetka rasti pa do zorenja.

Namen slehernega hmeljarja je, da doseže čim večji in čim boljši pridelek!

Da to dosežemo, pa moramo, mimo ugodnih vremenskih in talnih razmerah, tudi pravilno oskrbovati in zaščititi rastlino pred boleznimi in škodljivci ter ji nuditi dovolj hrane! Hranilne snovi, ki jih rastlina potrebuje, trosimo kot mineralna gnojila: **dušik, fosfor in kalij.**

Dušik je osnovni element v rastlinskem tkivu! Če ga je dovolj, se rastlina bujno razraste, je temnozeleno barve ter ima zdravo in že na oko kleno zunanost. Če pa ima rastlina preveč dušika, postane preveč bujna, dozoreva počasi in neenakomerno! Storžki so nenaoki, rastlina je bolj občutljiva za napad bolezni. Storžki so kot razmršeni in redki, ker so skriti med listjem. Pojavljajo se tudi »preraščenci«.

Če pa dušika primanjkuje, je rastlina slaba, svetlozelena barve, trte so tanke in listi so slabo razviti. Storžki so majhni. Pridelek je vsekakor večji in boljši, če ima rastlina dovolj dušika!

Fosfor je tudi gradbeni element v rastlinskem tkivu. Sodeluje pri tvorbi klorofila. Vpliva na cvetni nastavek, na enakomernost storžkov ter njih težnost.

Če pa je fosfora preveč, rastlina prehitro dozori. In narobe! Če je fosfora premalo, je cvetni nastavek slab, storžki niso dobri glede na kakovost. Fosfor je nujno potreben za razvoj rastline in pridelek, vendar pa ga rastlina porabi manj kot dušika in kalija.

Kalija hmelj porabi precej. Kalij vpliva na trdnost in odpornost rastlinskega tkiva. Storžki lepše doraščajo ter se bolje oblikujejo. Pri tvorbi lupulina in vonja je kalij tudi zelo važen.

Mimo fosfora, dušika in kalija sta važna še kalcij (apno) in magnezij.

Kalcij nevtralizira nastale kisline in daje trdnost rastlinskemu tkivu in izboljšuje strukturo zemlje.

Magnezij ima enake naloge, mimo tega pa je gradbeni element listnega zelenila — klorofila! Poleg teh so za rast potrebni tudi mikroelementi: bor, mangan, cink, baker itd., ki jih rastlina porablja v manjših količinah. Resda so potrebni, vendar jih rastlina dobi v zemlji ali kot primes v organskih in mineralnih gnojilih.

V novejšem času kažejo raziskave tudi po-

trebo po gnojenju z gnojili, ki vsebujejo mikroelemente!

Za pravilen razvoj mora imeti rastlina dovolj rastlinskih hranilnih snovi, ki morajo biti v pravem sorazmerju, sicer more pri prehrani hranilni element ovirati drugega.

Prav tako tudi ne more en hranilni element nadomestiti drugega. Rast in razvoj rastline ovira element, ki je relativno v manjši količini. (**Zakon minimuma!**) Tudi enostransko gnojenje, to je preveč enega elementa, je škodljivo, saj more zaznavno zmanjšati pridelek in poslabšati kakovost.

Prve tri hranilne snovi, dušik, fosfor in kalij imamo v mineralnih gnojilih, ki jih poznamo kot dušična, fosforna in kalijeva gnojila.

V hmeljiščih uporabljamo tale mineralna gnojila:

A. Dušična:

1. **Amonsulfat**, ki vsebuje 20 do 21 % amoniakalnega dušika. Je belkast prah. Uporabljamo ga spomladi po rezi, oziroma po napeplavi hmelja in deluje počasi vso dobo rasti. Priporočamo ga za področja, kjer je v tleh dovolj apna, ker je kislo gnojilo. Ko ga potrosimo, ga zmešamo z zemljo, da amoniak, ki se sprošča, ne uhaja v zrak, temveč se veže z zemljo.

2. **Apneni amon soliter** (Kalkamonsalpeter, Nitromonkal) vsebuje 20 do 21 % dušika v obliki amoniaka in nitrata. Je granuliran (je v zrni) in različne barve. Lahko ga uporabljamo na vseh tleh in med vso vegetacijo (rastjo). Trosimo ga v treh obrokih. Ko ga potrosimo, ga zmešamo z zemljo, ker vsebuje tudi amoniakalni dušik, ki se nam sicer sprošča in uhaja v zrak.

3. **Apneni soliter** vsebuje 15,5 do 16 % nitratega dušika. Je lahko topljiv in zavoljo tega ga trosimo v obrokih. Je zelo higroskopen, to se pravi, da privlačuje, vsrkuje vlogo.

4. **Čilski soliter** vsebuje 16 % nitratega dušika. Je lahko topljiv ter privlačuje, vsrkuje vlogo. Učinkuje hitro in se lahko izpira, zavoljo tega ga raje trosimo večkrat, in v manjših količinah, kot pa naenkrat v večji količini.

5. **Apneni dušik** je kaliojev cianamid in vsebuje 20 do 21 % dušika. Uporabljamo ga le v jeseni, ko ga potrosimo in s temeljito obdelavo zmešamo z zemljo. Spomladi in poleti ga ne smemo uporabljati, ker škoduje rastlini. Prav tako ne smemo uporabljati med rastjo gnojil, ki vsebujejo apneni dušik.

B. Fosforna gnojila:

1. **Superfosfat** vsebuje 16 % fosforne kisline, ki je topljiva v vodi in zaradi tega jo lahko vpija rastlina. Lahko ga uporabljamo v tleh, ki imajo mnogo apna, oziroma nevtralne reakcije, medtem ko se na kislih tleh veže z žele-

zom in aluminijem. Zavoljo tega ga rastlina ne more izrabiti. Uporabljamo ga spomladi.

2. **Thomasova žlindra** vsebuje 16 do 18 % fosforne kisline. Vsebuje tudi apno in magnezij. Z njo gnojimo jeseni ali zgodaj spomladi. Primerna je tudi za lahka in kisla tla, bolj kot superfosfat.

3. **Hyperfosfat** vsebuje 30 % fosforne kisline. Ustreza zelo kislim tloom, kjer ga uporabljamo lahko v večjih količinah.

C. Kalijeva gnojila:

1. **Kalijeva sol** vsebuje 38 do 42 % kalija v obliki klorida. Uporabljamo jo spomladi.

2. **Kalijev sulfat** vsebuje 50 % kalija v obliki sulfata. Uporabljamo ga tam, kjer zemlja ne vsebuje klora. Kalijev sulfat bolje učinkuje na barvo hmelja.

Kako bomo uporabljali gnojila, je odvisno od zemlje, vremena in siceršnjih pogojev nasada; jeseni ali zgodaj spomladi pogojimo običajno s Thomasovo žlindro. Lahko smo vso količino fosforne kisline dali v obliki Thomasove žlindre. Če pa gnojimo s superfosfatom, kar je umestno le na tleh, ki niso zakisana, ga trosimo med rastjo. Pa tudi na nevtralnih tleh je umestna uporaba Thomasove žlindre, ki jo trosimo v enem obroku in se počasneje izpira kot superfosfat.

Od dušičnih gnojil bomo izbrali amonsulfat, le za prvi obrok spomladi na nezakisanih lahkih tleh, medtem ko bomo na splošno uporabljali apneni amonoliter, za zadnji obrok pa čilski soliter ali apneni soliter. Če bomo gnojili le s solitri, moramo vso količino obvezno razdeliti na 3 obroke.

Mimo zemlje pa more tudi vreme precej vplivati na uporabo gnojil. Rast hmelja nam lahko zaradi pomanjkanja toplote in deževja zastaja. V tem primeru mu moramo s hitro delujočimi gnojili pomagati.

Nasprotno temu pa je lahko zaradi toplega vremena in dovolj vlage izkoriščanje gnojil nadpovprečno. Tedaj nam uporaba velikih količin gnojil prav zlahka povzroči prebujno rast in slabo izenačenost pridelka. To se je v preteklem letu marsikje tudi zgodilo. Seveda pa vremenske in prehranbene razmere vplivajo in se poznajo na zunanosti rastline in jih tako tudi ugotavljamo. Po zunanosti rastline moremo takoj zaključiti, kaj je in kaj je potrebno ukreniti, da bomo pridelali z veliko verjetnostjo velik hektarski pridelek odlične kakovosti (I. in II. vrste), kar dandanes — zlasti letos, 1960, zahteva svetovni trg. Zahtevam svetovnega trga se moramo prilagoditi, kajti, kaj nam koristi pridelek, ki ga ni moč prodati na svetovnem trgu za tako ceno, ki nam bo povrnila vse proizvodne stroške, mimo njih pa še kaj več. Brez ustvarjenega dobička je sleherna proizvodnja vsestransko škodljiva. Za vso našo družbo in znotraj nje za slehernega, ki je tako ali drugače vključen v pridelovanje hmelja.

Inž. Miljeva Kač:

Kakšna je naloga varstva rastlin v juniju?

Zaradi hladnega vremena, konec aprila in v prvi dekadi maja, so se rastline v nasadih in na polju počasi razvijale. Tudi škodljivci so se zaradi nizke temperature in dosti dežja kazali le tu in tam v večjem obsegu. Ni pa hladno in vlažno vreme zaviralo razvoja rastlinskih bolezni. Tako so se na hruškah in jablanah že v prvi polovici maja pokazale prve pege škrupa. V marsikaterem nasadu, posebno na občutljivejših sortah, se je močno razvila jabolčna plesen, na breskvah pa kodra. Pa tudi v hmeljiščih smo zlasti na težjih zemljah opazili precej številan pojav »kuštravcev«.

Zaradi počasnega razvoja rastlin in škodljivcev, bo marsikatero škropljenje, ki smo ga predvideli za maj, prišlo šele v juniju na vrsto. Tako bo potrebno v nekaterih nasadih šele v juniju škropiti prvič proti ušem; in kot

vse kaže, bomo tudi zatiranje divjega hmelja prenesli v prvo polovico junija.

Junij je odločilen mesec za zatiranje nekaterih škodljivcev (jabolčni zavijač, ameriški kapar, rdeči pajek) pa tudi bolezni (fitoftora). Ker moramo v juniju škropiti precej posevkov, vinograde, sadovnjake in hmeljišča, se prav ta mesec postavlja pred strojni park kmetijske zadruga in pred zaščitnega referenta velike zahteve. Samo v zadrugah, kjer je organizacija dela res dobra, bodo utegnili pravočasno poškropiti vse posevke in nasade v rokih, kot jih bo zahtevala prognostična služba. Lahko rečemo, da so naloge varstvene službe v zadrugah in na posestvu v juniju najboljirne, ali pa vsaj najraznovrstnejše.

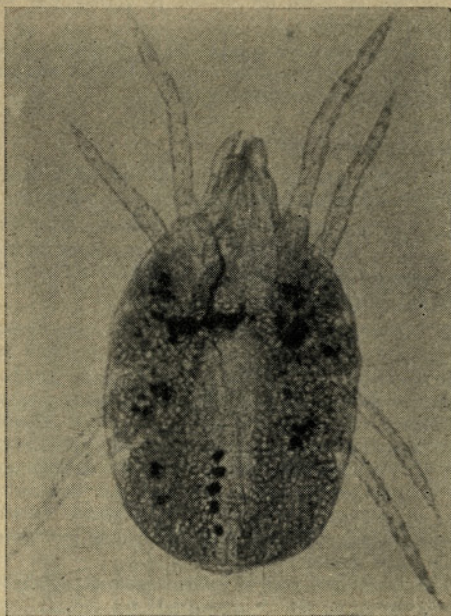
Poglejmo torej kakšna škropljenja bomo morali opraviti v juniju.

Najprej v hmeljarstvu!

Ena najvažnejših nalog kmetijskih zadrug v prvi polovici junija bo brez dvoma zatiranje divjega hmelja. Navodila o uničevanju divjega in podivjanega hmelja si prečitajte v majski številki »Hmeljarja«. Pazite posebno na to, da bo do roka pokošena trava ob potokih in po gmajnah, kjer zatiramo divji hmelj, da ne bodo iskalci in škropilci brez potrebe tlačili trave in da bo olajšano iskanje divjega hmelja. Drugo, na kar je še posebej potrebno opozoriti je, da ne bodo škropilci z malomarnostjo in površnostjo poškodovali razen divjega hmelja še druge nasade ali grmovje in drevje ob potokih.

Prav tako bo potrebno v juniju škropiti hmeljišča proti listnim ušem, kjer se bodo pojavile v večjem številu. Razvoj uši se je letos

zakasnil in do srede maja ni bilo moč videti še nobene krilate uši na hmelju. Opažovanja števila zimskih jajčec in razvoj uši na koščicah sadju kažejo, da letos ne bomo imeli v hmeljiščih toliko listnih uši, kot smo jih imeli v lanskem letu. Prav verjetno ne bo potrebno proti ušem škropiti vse nasade, tako kot smo morali lani, ampak bo zadostovalo, da poškropimo hmelj samo v obrobni hme-

Odrasla samica rdečega pajka.
Približno 100 krat povečano.

ljarskih predelih, kjer je kot vemo nalet uši vedno močnejši kot v dolini.

Sveda pa o tem, ali škropimo, tudi če se pokažejo maloštevilne uši, odloča pojav ostalih škodljivcev, oziroma bolezni. Kjer se bo v začetku junija pokazal tudi rdeči pajek, bomo škropili hmelj s sistemskimi sredstvi in uničili hkrati uši in pajka. Če z enkratnim škropljenjem uničimo rdečega pajka in listne uši, se nam to škropljenje izplača, čeprav bi v primeru, da bi se v enaki množini pojavil samo eden izmed škodljivcev premišljali ali je potrebno škropljenje ali ne.

O tem, ali bomo proti ušem v hmeljiščih škropili v večjem ali manjšem obsegu, bo odločalo tudi dejstvo, če bo v začetku junija potrebno škropiti proti peronospori. Vlaga za razvoj peronospore je bila v prvi polovici maja optimalna, medtem ko jo je hladno vreme le nekoliko zaviralo. Pojav kuštravcev v maju je bil v hmeljiščih precejšen. Če bo v začetku junija deževno, bo brezpogojno potrebno škropiti hmeljišča proti peronospori še preden se bodo oblikovale stranske panoge. Škropljenje proti peronospori v vlažnem vremenu bo tem važnejše, ker je hmelj v rasti nekoliko zaostan in bo treba hitro odstraniti vse ovire, ki bi ga utegnile še zadrževati v razvoju. Če bo torej potrebno že v začetku junija škropiti proti peronospori, bomo škropivu dodali tudi sredstvo proti ušem, četudi pojav le-teh ne bo mnogoštevilen. Saj vemo, da znašajo stroški škropiva navadno le eno tretjino ali celo eno četrtino celokupnih stroškov škropljenja. V takem primeru je torej škropljenje ekonomsko upravičeno tudi tedaj, če je pojav škodljivcev slabši.

Kot smo omenili, se bomo prvemu škropljenju proti peronospori v začetku junija v suhem vremenu lahko izognili. Manj verjetnosti pa je, da se bomo lahko izognili škropljenju proti peronospori, ki ga navadno izvajamo konec junija, ko začno odganjati stranske panoge. Če bo v tem času vreme za razvoj peronospore ugodno, tega škropljenja nikakor ne smemo opustiti, ker nam na ta način lahko zmanjša pridelek za nekaj odstotkov. Če namreč napade nežne panoge peronospora, nam zlasti spodnje ostanje gluhe in ne nosijo pridelka.

Za škropljenje proti ušem bomo uporabljali sistemskina sredstva in sicer **metasystox** ali **ekatin** v 0,1 % koncentraciji. To isto sredstvo bo učinkovalo tudi proti rdečemu pajku,

če se bo v juniju pojavil v hmeljiščih. Če bo potrebno škropiti samo proti pajku in ne istočasno tudi proti ušem, lahko uporabimo **tedion**, ki ima pred ostalimi sredstvi to prednost, da je nestrupe. **Tedion** — močljiv prašek — uporabljamo v 0,15 % koncentraciji, v obliki emulzije pa v 0,1 % koncentraciji.

Do dvajsetega junija bo potrebno tudi zaliti hmeljišča s **terra sytamom** proti rdečemu pajku in proti listnim ušem v tistih predelih, kjer se bomo odločili za zalivanje. Lansko leto smo že vnaprej določili rajone, kjer bomo hmelj zalivali, letos se bomo odločili šele tedaj, ko se bo rdeči pajek že pojavil. Dejstvo, da se lani ta nevaren škodljivec sploh ni pokazal, nam narekuje, da s sredstvi za zalivanje varčno ravnamo. Predele v merilu Savinjske doline in vsake posamezne zadrage posebej, kjer bo potrebno zalivati s **terra sytamom** bomo določili šele tedaj, ko bomo videli, kolikšen bo pojav rdečega pajka. O tem, ali bomo hmelj škropili ali zalivali, pa ne bo odločala samo številnost rdečega pajka, ampak tudi dejstvo, če smo lansko leto tu hmeljišča zalivali ali škropili.

Ob tej priliki opozarjamo zadrage, naj ne delajo istih napak, katere so zagrešile lansko leto in naj ne uporabljajo proti rdečemu pajku sredstva za zalivanje in sredstva za škropljenje, ampak naj se točno drže navodila inštituta in naj hmelj samo škrope s sistemskimi sredstvi ali pa samo zalivajo.

Ne bo odveč, če tudi letos opozorimo na izredno strupenost **terra sytama**. To sredstvo je tako strupeno (10 krat bolj od **systoxa**, ki se smatra že za izredno nevarno sredstvo), da se ne sme v nobenem primeru uporabljati brez strokovnega nadzorstva. Vsaka, tudi najmanjša malomarnost je lahko smrtno nevarna. Zavedati se moramo, da **terra sytam** ne prodre v telo samo skozi usta ali skozi dihalne organe, ampak zelo hitro tudi skozi kožo. Zato se ne smemo pri zalivanju z brozgo politi. Če se nam to kljub pazljivosti primeri, se moramo takoj umiti z milom ali sodo. Če nam postane pri delu slabo, se moramo takoj odstraniti z delovnega mesta in poklicati zdravnika.

Proti peronospori bomo v juniju škropili z **ditanom** ali **bakrenim apnom 50**. Ditan uporabljamo v 0,3 % koncentraciji, bakreno apno 50 pa v 0,5 % koncentraciji. V juniju dajemo prednost organskim pripravkom, zato ker stimulatивно vplavajo na rastlino, zaradi hitre rasti hmelja pa ne iščemo dolgega delovanja sredstva. Če bi torej ostale iste cene, kot lansko leto za bakrena sredstva in za organske pripravke, bi v juniju škropili samo z organskimi pripravki. Ker pa se je z ukinitvijo regresa ditanu cena zvišala, bo marsikatera zadruga nadomestila ditan tudi v juniju z bakrenim apnom. Opozarjamo, da je bakreno apno 50 cenejše od bakrenega apna 25, kot smo ga uporabljali do sedaj. Opozarjamo pa traktoriste in zaščitne referente, da pazijo na pravilno koncentracijo, da ne bo primerov kot lansko leto, ko so s koncentriranim bakrenim apnom škropili v enaki koncentraciji kot z bakrenim apnom 25.

Letos pride v poštev za škropljenje hmelja proti peronospori še eno organsko sredstvo, ki do sedaj zaradi visoke cene ni bilo konkurentno. To je **orthocide 50**. **Orthocide 50** je zelo dober organski fungicid, ki ga v hmelju preizkušamo že več let in je pokazal lepe rezultate. Bil pa je izmed vseh sredstev najdražji. Letos se je v ceni izenačil z ditanom. Tiste zadrage, ki nameravajo škropljenje proti peronospori v juniju izvršiti z organskimi sredstvi in morajo sredstva še nabaviti, lahko sežejo tudi po **orthocidu**, ki vpliva stimula-

tivno na hmelj in ima dobro fungicidno delovanje. **Orthocide** uporabljamo v 0,25 % koncentraciji.

V juniju se včasih pojavijo posebno v nekaterih hmeljiščih v večji meri **stenice**. V Savinjski dolini se pokažejo stenice največkrat na predelu med Braslovčami, Gomilskim in Vranskim in nam utegnejo v posameznih nasadih povzročiti veliko škodo. Stenice spoznamo na hmelju po značilnih izjedah na listju. Te izjede so mnogo večje kot bolhačeve, nepravilne oblike in z navzgor obrnjenim robom. Če opazimo, da so se pojavile v hmeljišču, ga poškropimo z **lindan oljem** v 0,2 % koncentraciji.

V poljedelstvu

V juniju je najvažnejša naloga zaščitne službe na polju, da zavarujemo krompir pred plesnijo in kolaradskim hroščem in sladkorno peso pred ušmi ter cerkosporo.

Pri krompirju je najvažnejše, da zadenemo pravi čas za škropljenje proti krompirjevi plesni. Najbolje je, da zgodnje proti fitoftori občutljive sorte (bintje, cvetnik) poškropimo prvič proti fitoftori čim se vrste sklenejo. V letošnjem letu smo po vseh zadrugah, kjer je važna proizvodnja krompirja zlasti semenskega, posadili na posebno izpostavljenih mestih za fitoftoro občutljive sorte krompirja. Zaščitni referent bo z vestnim in natančnim vsakodnevno opazovanjem odkril na teh parcelah prve pege fitoftore, kar bo znak, da je potrebno krompirišča v tistem predelu takoj poškropiti.

Proti fitoftori bomo škropili krompir z **bakrenim apnom** in sicer v 0,5 % koncentraciji, če pa bomo imeli bakreno apno 50, pa v 0,75 % koncentraciji. Če bomo kje uporabljali ditan, bomo jemali 0,4 % koncentracijo. Opozarjamo, da so navedene koncentracije veljavne le v primeru, če ni poraba vode na hektar manjša kot 600 litrov. Na hektar mora namreč priti vsaj 10 kg bakrenega apna 25 ali vsaj 2,5 kg dítana. Če škropimo z manjšo količino vode, moramo temu ustrezno zvišati koncentracijo.

Drugič bomo škropili proti fitoftori 10 do 15 dni po prvem škropljenju. Če bo vreme deževno, bomo občutljivejše zgodnje sorte poškropili takoj po 10 dneh, če pa bo bolj suho vreme, bomo drugič škropili šele po dveh tednih. Na pravilne roke nas bo itak opozarjala prognostična služba preko radija in dnevnega časopisja.

Krompir bo potrebno v juniju škropiti tudi proti kolaradskemu hrošču. Pravi termin za škropljenje proti kolaradskemu hrošču je, ko se pojavijo na listju ličinke. Letos kaže, da se bodo ličinke pojavile nekoliko kasneje kot običajno. Najcenejše škropimo proti kolaradskemu hrošču, če lahko kombiniramo s škropljenjem proti krompirjevi plesni. Tedaj uporabljamo za zatiranje kolaradskega hrošča **lindan olje** v 0,15 % koncentraciji, **lindapin** v 0,05 % koncentraciji, **pantakan E-16** v 1 % koncentraciji, **svinčni arzenat** v 1 % koncentraciji ali **dieldrin olje** v 0,3 % koncentraciji. Če krompirišča prašimo proti kolaradskemu hrošču, potem bomo uporabljali **lindan prah** ali **diliden**, ali **pantakan prah** ali **dieldrin prah** in sicer 20 kg na hektar. Ponovno opozarjamo, da so hrošči proti sredstvom precej odporni in da se lahko zgodi, da pri svetovanih koncentracijah najdemo še tu in tam živega hrošča. Nič ne de. Važno je, da s škroplivom ali prašivom uničimo vse ličinke.

Upajmo, da letos ne bo več primera, da bi uporabljali v krompiriških neočistena lindanska sredstva, ki puščajo na gomoljih ogaben

Če škropimo s sistemskimi sredstvi, ščitimo naravne sovražnike uši

duh po plesni. **Bentox in gamadin ne smemo nikakor uporabljati na krompirju!**

V juniju bomo škropili sladkorno peso proti listnim ušem s sistemskimi sredstvi in to **metasystoxom** v 0,1 % ali **ekatinom** v 0,1 % koncentraciji. Če bo potrebno škropiti že tudi proti listni pegavosti, bomo škropivu dodali **bakreno apno** ali **bordoško brozgo** v 1 % koncentraciji ali **tiozin A** v 0,5 % koncentraciji. Tiozin A je specialno sredstvo za škropljenje pese proti listni pegavosti na bazi bakrenega in organskega sredstva.

V sadjarstvu

Zaradi hladnega vremena v začetku maja, je pečkasto sadje silno počasi odcvitalo. Ker je bilo zaradi deževnega vremena precej možnosti za razvoj škrlupa, smo tudi v času cvenjenja škropili jablane proti škrlupu. V začetku junija bo potrebno škropiti še enkrat proti škrlupu in kjer imamo za plesen občutljivejše sorte, tudi proti plesni. Proti škrlupu škropimo v juniju z organskimi sredstvi ali s koloidnim žveplom. Bakrena sredstva ne pridejo več v poštev, ker povzročajo hude poškodbe. Od organskih sredstev priporočamo **orthocide** v 0,25 % koncentraciji ali **ditan** v 0,30 % koncentraciji. Če nasad ogroža tudi plesen je najbolje, da škropimo s **koloidnim žveplom** (cosan, thiovit ali sumporol) v 0,2 % koncentraciji. Večje koncentracije koloidnega žvepla v juniju ne smemo uporabljati, ker nam lahko požgo listje in plodove. Če se bojimo, da bomo z žveplom poškodovali plodiče, vzemimo proti jabolčni plesni **karatan** v 0,1 % koncentraciji, seveda pa moramo istočasno škropivu dodati še ditan ali orthocide proti škrlupu.

Če bo vreme toplo, se bo v marsikaterem nasadu pokazal tudi rdeči pajek. V takem primeru bomo škropivu dodali še **metasystox** ali **ekatin** v 0,1 % koncentraciji ali pa **tedion** v 0,15 % koncentraciji. Če bo potrebno škropiti proti ušem in bolšicam, se bomo prav tako poslužili sistemskih sredstev ali pa **parationa** 20 v 0,1 % koncentraciji ali **diazinon** 20 v 0,15 % koncentraciji.

V drugi polovici junija bo potrebno škropiti proti jabolčnemu zavijaču in amerškemu kaparju. Če se bosta oba škodljivca pokazala istočasno, bomo uporabljali za škropljenje proti njim **paration** 20 v 0,15 % koncentraciji ali **diazinon** 20 v 0,2 % koncentraciji. Če pa bomo z amerškim kaparjem opravili že pri prvem škropljenju in bomo škropili samo proti zavijaču, bomo uporabljali **svinčeni arzenat** v 0,4 % koncentraciji. V vsakem primeru bomo dodali škropivu **orthocide** ali ditan v običajni koncentraciji proti škrlupu.

Opozarjamo vse sadjarje, naj dobro pazijo na napovedi, ko bo potrebno škropiti proti amerškemu kaparju, da ne bodo zamudili pravi rok. Kapar resno ogroža nasade in brez poletnega škropljenja proti kaparju ne bo moč pridelati zdravega sadja.

V mladih, še nerodnih nasadih bo verjetno potrebno v juniju škropiti proti ušem in tu in tam proti rdečemu pajku. Če se še ne bo pojavila prva generacija amerškega kaparja, bomo proti ušem uporabljali sistemsko sredstvo **metasystox** ali **ekatin** v 0,1 % koncentraciji. Če pa bomo morali istočasno škropiti tudi proti amerškemu kaparju, bomo vzeli **paration** 20 v 0,15 ali **diazinon** 20 v 0,20 % kon-

centraciji. V obeh primerih bomo škropivu dodali tudi ditan, da očuvamo listje pred škrlupom.

V juniju bo potrebno škropiti tudi breskve in sicer proti kodravosti in luknjičavosti. Uporabljali bomo **orthocide** v 0,2 % ali **ditan** v 0,3 % koncentraciji ali pa **koloidna žvepla** v 0,2 % koncentraciji. Koloidna žvepla uporabljamo povsod, kjer nam nasade ogroža tudi plesen. Za pajka in listne uši bomo škropivu dodali **paration** 20 v 0,1 % koncentraciji, ali **diazinon** 20 v 0,15 % koncentraciji.

Tudi slive škropimo v juniju in sicer proti češpljevemu zavijaču, z **diazinonom** 20 v 0,2 % koncentraciji, s **parationom** v 0,15 % koncentraciji ali s **pantakanom** S 25 v 0,5 % koncentraciji. Če se v nasadih pojavi rdeči pajek, pantakan ne uporabljamo. Da očuvamo slive še pred luknjičavostjo in monilijo, dodamo škropivu **ditan** v 0,3 % koncentraciji.

Če hočemo obvarovati češnje pred češnjem muho, jih v juniju navadno že drugič škropimo (14 dni po predhodnem škropljenju) s **pantakanom** S 25 v 0,4 % koncentraciji ali z **diazinonom** 20 v 0,2 % koncentraciji. Brozgi dodamo še **orthocide** v 0,25 % koncentraciji proti luknjičavosti in moniliji.

V juniju bo potrebno škropiti vinograde proti peronospori, oidiju in nemara še grozdnemu sukaču. Škropili bomo po napovedih prognostične službe. Uporabljali pa bomo proti peronospori **ditan** v 0,3 % koncentraciji ali **bordoško brozgo** v 1 % koncentraciji. Proti oidiju bomo dodali brozgi **koloidno žveplo** (cosan, thiovit ali sumporol) v 0,2 % koncentraciji, proti grozdnemu sukaču pa **pantakan** S 25 v 0,5 % koncentraciji.

Kako ravnamo s kemičnimi sredstvi za varstvo rastlin?

V skladišču

Število škropiv in prašiv, ki jih uporabljamo proti boleznim in škodljivcem se iz leta v leto veča. Kmetijske zadruge so varstveno službo krepko prijele v svoje roke in se ne zadovolje več z zatiranjem karantenskih škodljivcev, ampak streme za tem, da izvedejo na svojem področju vsa tista škropljenja in prašenja, ki so ekonomsko upravičena, zlasti na površinah v kooperacijski proizvodnji.

Tako so skladišča za zaščitna sredstva po zadrugah vedno bolj polna z najrazličnejšimi pripravki, s katerimi pa je potrebno pravilno ravnati, da ohranijo učinkovitost in da ne ogrožajo zdravja ljudi in domačih živali.

Samo po sebi se razume, da mora biti skladišče zaščitnih sredstev, med katerimi je večina strupenih, zaklenjeno in pod nadzorstvom. Nikdar ne smemo zaščitnih sredstev, tudi takih, ki niso posebej označena kot strupena, vskladiščiti v stanovanjih, hlevih ali shrambah, kjer imamo jestvine ali posodo.

Skladišča za zaščitna sredstva morajo biti primerna: ne prehladna, ne pretopla, ne prevlažna, morajo se dati primerno čistiti in zračiti.

V skladiščih, kjer pozimi pade temperatura pod ničlo, nam sredstva zmrznejo in tako nekatera lahko izgube svojo učinkovitost, nekatera pa topljivost. Najobčutljivejše za mraz so oljne emulzije, žvepleno apnena brozga in DNC pripravki. Oljne emulzije, ki so zmrznile v vodi več ne emulgirajo, to je, se po njej ne razdeli pravilno, povzročajo požige ali pa je brozga neučinkovita. Žvepleno apnena brozga zgubi na učinkovitosti, zmrznjeni DNC pripravki pa se zelo neradi tope. Če se nam je v skladišču pokvarilo večje količine oljnih emulzij, ne zavrzimo takoj sredstev, ampak vprašajmo tovarno, če nam z dodatkom emulgatorja lahko pripravke popravi. Če nam je zmrznila žvepleno apnena brozga, jo pošljimo v analizo. Analiza bo pokazala, koliko še vsebuje aktivnih polisulfidov in če jo še lahko uporabljamo, seveda zaradi zmanjšane aktivnosti v zvišani koncentraciji.

V pretoplih skladiščih, se nam prehitro

kvarijo ali bolje rečeno zgubljajo na učinkovitosti, razni organski pripravki (ditan, orthocide in podobno). Večina organskih kemičnih sredstev za varstvo rastlin se na zraku ob primerni temperaturi dekomponira in tako izgublja na aktivni materiji. Zato je v starih organskih pripravkih iz leta v leto manj aktivne substance. Hitreje teče ta proces v toplih skladiščih. Zato v pretoplem skladišču organska sredstva bolj naglo postanejo manj učinkovita in zato manj vredna.

Skladišče pa tudi ne sme biti prevlažno. V vlažnem zraku se nam nekatere suspenzije (na primer ditan) zelo hitro navzamejo vlage in sprimejo v grude. Delo s sredstvi v grudah je oteženo, razen tega pa je potrebno pri sredstvih, ki so se navzela vlage zvišati koncentracijo tako, da pride dovolj aktivnega sredstva na hektar. V vlažnih skladiščih se tudi hitro kvarijo papirnata in pločevinasta embalaža. Če je torej skladišče prevlažno, ga moramo sušiti s čestim zračenjem in žganim apnom.

V vsakem skladišču za zaščitna sredstva mora vladati vzoren red. Vsa zaščitna sredstva morajo biti pravilno zložena in etiketirana. Skladišče je potrebno stalno čistiti, smeti pa zakopavati v zemljo. Nikdar ne smemo smeti iz skladišča za zaščitna sredstva metati v vodo ali na smetišča. Zavedati se moramo, da so nekatera med sredstvi tako strupena, da tudi najmanjše količine lahko povzročijo smrt. Dosti poznamo takih primerov, kjer je prišlo zaradi malomarnosti skladiščnika do težkih nesreč. Če je prišla živina do smeti, med katerimi so bili tudi neznatni ostanki strupenih sredstev, je obolela ali celo poginila.

Skladišče je potrebno tudi redno zračiti, da odstranimo strupene hlape sredstev, ki so se polila ali raztresla. Raztreseno sredstvo je potrebno takoj odstraniti, skladišče pa prezračiti, posebno če pripravek vpliva slabo na dihalne organe (vse vrste fosfornih estrov, cymag ipd.).

Rekli smo že, da večina sredstev za varstvo rastlin sčasoma izgublja na učinkovitosti. Zato moramo vedno skrbeti, da izdajamo sredstva po vrstnem redu, kakor so v skladišče prišla:

najprej najstarejša in nato kasneje nabavljena. Da pri tem ne bo prišlo do zamenjave, kar je v skladiščih zelo čest primer, se navadimo, da na vsak sod, zaboj ali vrečo takoj ob sprejemu napišemo datum prispetja. Ne samo po skladiščih kmetijskih zadrug, ampak tudi v skladiščih naših grosističnih trgovin se zelo pogosto zgodi, da stara sredstva zaostajajo, nova, komaj prispela pa se sproti porabljajo.

Kljub vsem pozivom, še vedno najdemo v skladiščih sredstva, za katera dvomimo o njihovi učinkovitosti, bodisi zavoljo starosti ali slabega vskladiščenja ali pa za katera niti ne vemo, kaj so. Taka sredstva pošljamo v analizo in takoj, ko dobimo odgovor se odločimo, kaj bomo z njim naredili. Če je sredstvo neuporabno ga uničimo; če pa je sredstvo še dobro, ga opremimo z novo etiketo, na kateri so vsi potrebni podatki in čimprej uporabimo. Neuporabljivo sredstvo zakopljimo in posujemo s klorovim apnom. Seveda ga ne smemo zakopati na takem mestu, kjer bi lahko prišlo v dotik s pitno vodo.

Marsikje imamo po skladiščih še sredstva, ki jih iz raznih razlogov ne priporočamo več. Tako sredstvo je na primer nikotinol, ali pa pantakan olje za hmeljišča ali pa sadno drevje. Nespametno je ta sredstva dalje držati v skladišču in jih iz leta v leto prekladati iz prostora na prostor. Posvetujmo se s strokovnjakom za varstvo rastlin, kje bi se dala ta sredstva še koristno uporabiti in to tudi ob prvi priliki storimo. Strokovnjak bo presodil, če lahko damo sredstvu, ki ga imamo na zalogi kljub slabšim lastnostim prednost pred boljšim sredstvom, ki bi ga morali nabaviti. Pri tem bo igrala glavno vlogo ekonomičnost. Če se bolj izplača nabaviti novo učinkovitejše sredstvo, bomo starega zavrgli, odnosno ga prodali v zadrugo, kjer ga je mogoče na drugih posevkih še uporabiti.

Vsa strupena sredstva se morajo prodajati ali pa razdeljevati traktoristom v originalnih zavitkih, kjer je jasno označena njihova strupenost. V nobenem primeru se ne sme uporabljati prazne kante strupenih sredstev ali pa prelivati odnosno presipati strupena sredstva v druge posode. Embalaža z označbo

strupenosti je pripravljena samo za sredstvo, katero je označeno na etiketi. Obrabljeno embalažo, kante strupenih sredstev, posebno parationskih in sistemskih zakopljemo v zemljo, še prej pa jih posujemo s klorovim apnom.

Škropiva nikdar ne pripravljamo v skladišču ali na dvorišču, pač pa vedno v bližini njive, ki jo bomo škropili.

V neposredni bližini ali v skladišču samem, mora biti tudi čista voda, da se skladiščnik lahko redno umiva, posebno roke. Brezpozgojno pa se mora umiti pred jedjo, ali pa če je pri delu prišel v dotik s sredstvom.

Pri škropljenju

Posebno previdni moramo biti pri delu s strupenimi sredstvi. Našteli vam bomo najbolj strupena sredstva, s katerimi dnevno rojukemo po zadrugah. Posebno strupeni pripravki so: parationska sredstva (paration, fosfero), sistemika sredstva (terra sytam, systox, pestox, metasystox, ekatin), arzenati (svinčeni arzenat), nekateri klorirani ogljikovodiki (endrin, dieldrin), diazinonska sredstva (diazinon), DNC pripravki (rumesan, rumesan-olje, kreosan, žuto olje) in pripravki na bazi cianovodikove kisline za zaplinjanje (cymag, kalcijev cianid). S tem pa seveda ne čemo reči, da so samo naštetih pripravki strupeni, pač pa lahko trdimo, da so vsa kemična sredstva za varstvo rastlin več ali manj zdravju škodljiva. Tako na primer je znano več primerov, pri katerih je prišlo do zastrupitve pri govedu ali perutnini z bakrenim apnom ali z modro galico. Če smo vam posebej naštetih najbolj strupene pripravke, potem smo storili to zato, da boste pri teh še posebej pazljivi. Zavedati pa se morate, da je treba biti previden prav pri vseh zaščitnih sredstvih.

Ko škropimo ne pripravljamo več škropiva, kot ga potrebujemo. Škropivo napravimo vedno tik pred škropljenjem in sicer kot smo že rekli na planem in ne v zaprtem prostoru. Posebno strupena sredstva vlijemo v škropilnice tik preden začnemo škropiti in

brozgo temeljito premešamo. Pri vlivljanju sredstev bodimo zelo previdni in oblečeni tako, kot pri škropljenju. Vlivajmo počasi in držimo posodo čim dalje od sebe, da nam sredstvo ne zmoči kože na rokah ali pa brizgne v obraz ali celo v oči. Roke moramo imeti zavarovane z gumijastimi rokavicami, oči pa z očali. Če se kljub temu zgodi, da nam je kanilo na kožo nerazredčeno sredstvo, se moramo takoj umiti s milom ali sodo.

Pri škropljenju moramo biti primerno oblečeni. Zavedati se moramo, da ne sme priti škropivo v usta, niti v dihalne organe, pa tudi ne na kožo, s katero prav tako dihamo. Zato imejmo okoli vratu in rok tesno zapeto in nepremočljivo obleko (gumirano platno, polivinil), obujmo gumijaste škornje in varujmo roke z gumijastimi rokavicami. Če je sredstvo hud dihalni strup, (paration, systox) imejmo na obrazu masko ali vsaj respirator. V vsakem primeru je prav, da imamo obraz in oči zavarovane s celuloidnim ali polivinilnim ščitom, ali pa vsaj oči z gumijastimi očali. Če se kljub varovalni obleki zmočimo s škropivom, se je seveda potrebno takoj umiti z milom.

Pri delu s strupenimi sredstvi bodimo vedno trezni, da ohranimo razsodnost. Med delom nikar ne pijmo, ne jejmo in ne kadimo. Pred jedjo in seveda po delu se moramo temeljito umiti. Pri škropljenju moramo imeti vedno pripravljeno čisto vodo in milo, da se lahko vsak hip umijemo.

S strupenimi sredstvi, posebno močno hlapljivimi (paration, metasystox) ne škropimo v hudi vročini ali sončni pripeki.

Pri škropljenju pazimo tudi na to, da škropimo vedno v smeri proti vetru in da nam škropivo ne zanaša na mimoidoče ljudi ali živali ali na sosednje njive, zlasti če so zasažene z zelenjavo.

Če škropimo ročno, uporabljamo pri strupenih sredstvih le motorke z enim razpršilcem na dolgi cevi. Pazimo, da bomo imeli dobre visokotlačne cevi in zatesnjene razpršilce. Če se nam pršilec zamaši, nikar ne pihajmo vanj z usti.

Kadar škropimo s škropilnim drevesom, zavarujmo traktorista s streho nad sedežem, da mu ne bo škropivo padalo po hrbtu in za vrat.

Pripravljena škropiva in sredstva, ki jih uporabljamo, ne smemo pustiti na njivi ne nadzorovana, da ne pridejo do njih otroci ali živali. Neuporabljena škropiva zlijemo v novo izkopano jamo na mestih, kjer ni nevarnosti, da bi se zastrupili ljudje ali živali. Če vlijemo v jamo parationska in sistemika sredstva, jih posipljemo s klorovim apnom, preden jamo zasujemo.

Poškropljene njive zaznamujemo z znamenji: »POZOR, STRUPENO ZAŠČITNO SREDSTVO! SMRTNA NEVARNOST!«

Po škropljenju moramo vedno zamenjati obleko in perilo. Obleko in perilo, ki smo ga rabili med škropljenjem, dobro operimo s sodo in posušimo, nakar ju lahko ponovno uporabljamo.

Z njive, poškropljene s strupenimi sredstvi ne smemo 4 tedne po škropljenju trgati plodov ali kositi krme. Prav tako ne smemo s sosednje njivske ali travniške parcele, kamor je škropivo zanašal veter, najmanj 14 dni uporabljati plodov ali trave za prehrane ljudi ali živali.

Pri škropljenju s strupenimi sistemskimi sredstvi ne smemo biti zaposleni nikdar dalje kot 3—5 ur na dan in še to samo 3 dni zapovrstjo. Če se pri delu ne počutimo dobro, če nam postaja slabo, nas boli glava ali pa smo omotični, se takoj odstranimo z delovnega mesta, slečimo obleko v kaki smo delali, se dobro umijemo in odpočijmo. Če nam ne odleže, pokličimo zdravnika in mu pokažimo prospekt za sredstvo ali etiketirano posodo, v kateri je bilo sredstvo, s katerim smo škropili.

V težjih primerih prepeljimo bolnika takoj, ko smo ga preoblekli in umili v bolnišnico. S seboj vzemimo prospekt ali etiketirano posodo sredstva, s katerim se je zastrupil.

Kmetijska inšpekcija
OLO Celje

Inž. Stane Marovt:

ČEBELARSTVO PRIHODNOSTI

(Nadaljevanje in konec)

Lepo se razvijajo družine v nakladnih panjih!

S tem sestavkom bomo za tokrat zaključili našo »razpravo« o čebelarstvu in podkrepili upravičenost osnovanja sodobnega čebeljega obrata še z nekaterimi argumenti ter ilustrirali začetke obrata z nekaj posnetki.

Že v uvodu smo omenili, da je bilo vodilo za organizacijo čebeljega obrata ne samo strokovna plat — opraševanje sadnega drevja — temveč da bi skušali v večji meri izkoristiti bogate prirodne paše, v prvi vrsti gozdno pašo. Pridelovanje medu mora opravičiti obstoj obrata z gospodarske, ekonomske plati.

Preden smo osnovali čebelarski obrat, smo analizirali pašne razmere in povprečne donose

v Zgornji Savinjski dolini ter v pohorskih predelih, kjer so glavne gozdne paše.

Pregledali smo rezultate čebelarjenja od leta 1930, ko so tamkajšnji čebelarji prešli od »Kranjiča« na AŽ sistem panja.

Oslonili smo se na delne zapiske in ustna zagotovila tistih čebelarjev, ki njih podatke lahko smatramo za resnične.

V Zgornji Savinjski dolini so bili pridelki medu približno naslednji:

Čebelarji soglašajo, da je na vsakih 15 let bilo 5 let prav dobrih in odličnih s pridelki, od 30 do 40 kg medu na AŽ panj, 5 let dobrih s pridelki 20 do 25 kg medu, 2 leti so čebelarili

»glij za glij«, največ 3 leta pa so bila pasivna, ko so morali dodati za prehrano čebeljih družin od 5 do 10 kg sladkorja na panj letno.

Če izračunamo povprečje, je bil pridelek v donosnih letih okrog 30 kg na panj, skupno z obema izenačenima letoma nad 26 kg in s pasivnimi leti še vedno nad 20 kg na panj.

Ta surovi izračun potrjuje upravičenost osnovanja obrata, saj vemo, da je čebelarjenje rentabilno že pri pridelku 10 do 15 kg medu na panj. Pri tem moramo poudariti, da so čebelarji tako uspešno čebelarili na mestu in v AŽ panju.

Specializiran čebelarski obrat pa lahko bolje koristi pašo s prevozom čebeljih družin in zmogljivost nakladnega panja je večja od AŽ panja.

S tega vidika predvidevamo ob enakih ali vsaj enakih pašnih pogojih večje povprečne pridelke na leto.

N. pr., v lanskem letu je smreka izdatno medila le na nekaterih, omejenih predelih. V Novi Stifci je medila toliko, da so čebelarji točili 2 do 3 krat, nekaj kilometrov niže, proti Gornjem gradu pa so bili pridelki že zelo skromni.

Obrat bo lahko polno koristil s prevozi tudi lokalizirane paše, saj vemo, da, kadar gozd zamed, je dovolj paše za skoraj neomejeno število družin.

Enake podatke smo zbrali iz pohorskih predelov, čeprav niso bile pašne razmere tako skrbno registrirane.

Mimo teh bogatih virov gozdne paše imamo ugodne pogoje za čebelarjenje tudi v Šaleški dolini, ob obronkih Savinjske doline, pa tudi vzhodno od Celja, v šmarskem in obsoletjskem predelu.

Sicer pa poslušajmo še inž. Riharja, znanstvenega delavca na Kmetijskem inštitutu iz Ljubljane, ki se je nedavno vrnil s študijskega potovanja po Franciji.

Sadno drevje
na plantažah
KG Vrbje —
obrat Žovnek
so že letos
opraševale čebele
Čebelarkega
obrata
KPPZ Žalec

Na vprašanje, kako in kaj obetajo naši na novo ustanovljeni čebelarški obrati glede na pašne razmere, je hitro odgovoril, »da mnogo bolje kot v Franciji«.

Znano pa je, da so francoski čebelarji vodilni v Evropi, ne samo po znanju, temveč tudi po rentabilnosti, inž. Rihar pa pripominja, da v Franciji čebelarijo le v nakladnih panjih Langstroth — roothovega in Dadant sistema. Najmanjši čebelar ima vsaj 250 čebeljih družin!

Novo potrdilo za naš nov sistem panja in ustanovitev večjega specializiranega obrata!

Navedeni razlogi predstavljajo trdne temelje tudi za naš čebelarški obrat, ki je začel s »polno paro« uresničevati program za leto 1960. Na nesrečo so nam (kakor vsem čebelarjem) silno slabe spomladanske vremenske razmere, nekoliko zavrle načrte, vendar bomo uspeli že letos postaviti vsaj osnovo novemu obratu.

Po realnih kalkulacijah bo obrat imel že sredi leta okrog 700 čebeljih družin, katerih del bomo koristili že za pašo, v kolikor se bo paša pojavila. Sicer pa bo letošnja najvažnej-

ša naloga, da omenjeno število družin okrepimo in razvijemo.

Obrat bo v svojem razvoju v prvi vrsti upošteval gospodarski račun in bo moral napram pogojem ukrepati in prilagajati svoj program tako elastično, da bo zagotovljen varen razvoj obrata.

Že po začetnih rezultatih sklepamo, da bo to možno, ker prav ta sistem panja dovoljuje mnogo kombinacij, načinov in možnosti prilagajanja. V največji meri zavoljo tega, ker je delo silno poenostavljeno, tako, da bo v normalnih pogojih neogibna dela opravljal pri 500 čebeljih družinah le en čebelar.

Posledica tega bodo tudi majhni režijski stroški, tako, da bo obrat že rentabilno gospodaril pri povprečno 10 do 12 kg medu pridelka na panj.

Inž. Plešič, direktor čebelarkega obrata »Rog«, ki čebelarji že s 3.000 panji, celo trdi, da bo rentabilnost zagotovljena tudi pri manjšem povprečnem pridelku (odštevši le vsakoletno jesensko dodavanje skladkorja za ozimljenje družin).

Toliko še o perspektivi našega obrata, ker prav v njegov obstoj in rentabilnost mnogi čebelarji dvomijo. Dvomijo pa zavoljo tega, ker vidijo le svoje majhno nepremakljivo čebelarjenje v že zastarelem in neracionalnem AŽ panju.

Čebelarški obrat Poslovne zveze Žalec je torej dejstvo, s čvrsto začrtanim programom in namenom.

Ne zanikamo, da se bodo porajale težave, morda bo tudi kak spodrselaj, vendar pa so nam primeri doma in na tujem poročila, da bo obrat svojo ustanovitev opravičil in prevzelo nalogo izpolnil.

IZVLEČEK

iz zapisnika seje razširjenega odbora za izdajo posebne (jubilejne) številke »HME LJAR« (1. VII. 1960) za 30. obletnico 1. številke »SLOVENSKEGA HME LJARJA«, 9. maja 1950, ki je bila v Žalcu, 20. V. 1960.

Naglica našega razvoja terja časovno enakovredno soočenje, obrazložitev, občasna opozarjanja na trenutne probleme ter presojanje teh vprašanj, kar more in mora imeti svojo učinkovitost na našem terenu, v in tudi izven meja naše Savinjske doline, OLO Celja, FLRJ. Še celo več! Izven naših državnih meja, kajti nesporno je dejstvo, da prejemajo in tudi prebirajo »Hmeljar«-ja v Sovjetski zvezi, Poljski, Madžarski in (od 1. I. 1960 dalje) tudi v Bolgariji: Žitomirskaja isledovateljskaja stanica, ŽITOMIR SSSR; PKWZ »Ruch« O/N 7325/58, Al. Jerozolimskie 19 WARSZAWA/POLSKA; Leon ZUB, PULAWY, Instytut Rolniczy; Wagyar Orszagos Soripari Valalat, BUDAPEST X, Maglodi ut 17; Bulgarska Akademija na Naukite, Biblioteka — Periodika, ul. 7 Noemvri 1, SOFIA/BULGARIA; = Orbis, Zeitungsvertrieb PRAHA XII/ČSR, Stalinova 46; Odborny časopis Chmelarstvi, Redakce v Zatci, ŽATEC/ČSR, Chmelarstvi nam. št. 1612; Degryck Paul, STEONVOORDE, Nord France;

S tako ali drugače prizadetimi v hmeljarstvu pa izmenjujemo naš list »Hmeljar« že zdavnaj s Čehi in z Zahodno Nemčijo, Španijo (lani med IX. kongresom EHB po tov. Jelovšku, itd.).

V temeljih že imamo očrtan koncept o vlogi in mestu »Hmeljarja« v našem tisku s sklepi ustreznih forumov, oziroma z ustmeno izmenjavo gledišč in napotkov, ki smo jih zadnja tri leta sprejemali na terenu neposredno od proizvajalcev hmelja, v Celju in Ljubljani (s pristojnimi organi itd.).

Povsod tod (vključno temeljne proizvajalce hmelja po vsej Sloveniji, celo v Vojvodini) smo med osebnim kontaktom prejeli potrditev, da je »Hmeljar« na pravi poti, in da naj na njej tudi ostane v prihodnosti!

Pisanje, prispevanje v »Hmeljarja« je tudi publicistika! In ne le pravica, celo dolžnost ljudi, ki so tako ali drugače povezani s proizvodnjo hmelja je, da aktivno sodelu-

Prestavljanje
čebeljih družin
iz AŽ v LR panj,
kakor tudi
opravljanje
z njimi, je hitro
in enostavno!
Dela opravlja
preizkušen
čebelar,
Ivan Brglez

jejo, ne pa da (na srečo le nekateri!) primitivno ocenjujejo in vrednotijo sodelovanje v »Hmeljarju«.

»... Stežka je najti področje dela, kjer njegovi nosilci dandanes večji del ne nastopajo tudi kot družbeni delavci v celovitem sistemu socialistične demokracije, ki v svojem razvoju nudi vse širše možnosti za pozoren odnos do mnenja vsakogar...«

»... Enako stežka pa bi tudi rekli, da je na vseh področjih v Sloveniji, kjer pridelujemo hmelj, enako močno prodrta zavest, da je sodelovanje v našem tisku, torej tudi v listu »Hmeljar«, obravnavanje, razpravljanje, pa tudi ostra borba mnenj o »širokih« in »ozkih«, o »velikih« in tudi »neznatnih« problemih naše stvarnosti, zares tudi družbeno udeleževanje z močnim, učinkovitim vplivanjem na javno mnenje!«

Sodelavci in bralci so nosilci miselnih sprememb!

Materialna modernizacija družbe terja tudi duhovno modernizacijo!

To velja vsekakor tudi in morda še zlasti za Savinjsko dolino, kjer podružbljanje kmetijske proizvodnje po prehodnem pojavu oblike sodelovanja »Zadruga-kmet« ni več le

prihodnost, šele pripravljanje pogojev, marveč je skoraj že dejstvo, mimo katerega ne more in ne sme iti tudi »Hmeljar«!

Nove možnosti posameznika — neposredno upravljanje proizvodnih sredstev ob demokratizaciji družbe kot celote in še zlasti vzgojnega sistema — omogočajo čedalje večji krog sodelavcev in bralcev!

Tako doživlja nekdanji pojem »intelektualca« tudi na našem področju močan in zaznaven prepoved! (spremembo).

Ljudje, ki so — kakor koli — povezani s proizvodnjo hmelja, morajo uveljaviti svojo nalogo dandanes!

Razlike med Žalcem, kot »metropolo« Savinjskega goldinga, ter med novimi področji hmelja v Sloveniji zlagoma izginevajo!

Upravljalci našega glasila »Hmeljar« — predvsem uredniški odbor — ne more in ne sme mimo dejstva, da sodelavci, to je tisti, ki dejansko oblikujejo vsebino, niso nekakšna konstanta, to pomeni, stalno eni in isti »pišči« v »Hmeljar«, marveč mi vsi se moramo zavedati, da se število teh sodelavcev mora prilagajati splošnemu razvoju vse naše nove družbene ureditve!

Zgodovina hmeljarstva po svetu

Preden karkoli zapišemo o hmeljarstvu po svetu in doma, je treba poudariti, da je pridelovanje hmelja samo ena od več kmetijskih panog, da ni nastalo samo od sebe, in da tudi ni samemu sebi namen.

Pridelovanje hmelja je torej treba obravnavati znotraj splošne kmetijske proizvodnje, oziroma znotraj splošnega družbenega gospodarjenja, zlasti v naši, Novi Jugoslaviji, ki pripravlja temelje za podružbitev vse proizvodnje, torej industrije, obrti in kmetijstva!

Če prelistavamo zgodovinske, več ali manj neoporečne listine o načrtnem pridelovanju hmelja kot kmetijske panoge, se moramo najprej ukvarjati z ljudskimi pijačami, ki so jih bili pili ljudje že od nekdaj!

V zgodovini skorajda ni bilo naroda (plemen in rodov), ki ne bi imeli različnih receptov za pripravljanje teh pijač.

O »prvi domovini« hmelja je toliko mnenj, kolikor je piscev, kajti sleherni le-teh je pisal v določenem razdobju in pogojih, najčeseje subjektivno!

Po vsej verjetnosti so prenesla v Evropo pridelovanje hmelja azijska ljudstva med preseljevanjem narodov, to pomeni okoli V. stoletja naše ere.

Prof. inž. Vinko Sadar piše v svoji knjigi »Hmeljarstvo« (1928, na strani 1.), da so poznali pivo že stari Babilonci v letih 4000 pred našo ero. To pijačo so imenovali »sikaru«.

Taisti pisec navaja na isti strani omenjene knjige, da so »prva domovina« hmelja obširna področja dandanašnje Sovjetske zveze, kar je zelo verjetno, kajti evropska in azijska Rusija zavzemata približno šestino vse zemeljske celine! Vsem Slovanom je po zatrevanju prof. inž. Vinka Sadarja na istem mestu bil skupni naziv za hmelj izvedenka iz najstarejše besede »shumlani«, kar naj pomeni »izprepleten, šopast (humač = šop, kosem), humel«!

Tudi Grki so poznali hmelj, Rimljani pa so ga po Pliniju imenovali »humulus lupulus«, oziroma »humulus salictarius«.

Vsekakor so hmelj v tistih davnih časih uporabljali največji del v zdravilstvu, mladice pa za solato, kar je običaj dandanes mimo mnogih krajev po vsem svetu tudi še na Primorskem (v okolici Trsta).

Česta so tudi mnenja, da so uporabljali prebivalci današnje Sovjetske zveze za divji hmelj izraz *humel*. Kaže, da so pivo »hmeljila« čuška in finska plemena, od njih pa naj bi Germani prenesli pridelovanje hmelja Slovanom.

Od tod je po vsej verjetnosti tudi trditev priznanega slovenskega jezikoslovca dr. Antona Bajca v brošuri »Rast slovenskega knjižnega jezika« (str. 7.), da je slovenska beseda »hmelj« finskega porekla.

Babilonci so »hmeljili« pivo že okoli IV. tisočletja pred našo ero! Glede na to smemo sklepati, da so od njih, od Babiloncev, ki so nosilci ene med najstarejšimi kulturami, prenesla razna ljudstva hkrati z njihovo kulturo v Evropo tudi večino varenja in hmeljenja piva.

Staroslovansko ime za hmelj je še do dan-

danesh ohranilo več pokrajin v slovanskih državah. Germani so se naučili pripravljati pivo od Slovanov! To smemo upravičeno zatrjevati. Pripravljanje piva je bilo starim Slovanom nekaj vsakdanjega, medtem ko pri Germanih samo tam, kjer so se sešli s Slovani. Slovanska ljudstva še dandanes uporabljajo pri vsatbah med obredi hmelj in ga prikazujejo kot simbol *plodnosti*!

Tudi na Slovenskem imamo grad Hmeljnik na Dolenjskem, mimo tega pa še precej krajevnih (geografskih) oznak, ki koreninijo v besedi »hmelj«.

Tudi v Ljubljani je ulica Med hmeljniki (blizu Žal).

Pivo so Germani imenovali: *das Bier*; Latinci: *cerevisia*; Francozi: *la bière*; Španci: *cerveza*. Sovjetska ljudstva pa imajo največ besed, ki imajo koren v »hmelju«, saj pomeni n. pr. opijaniti se: »ohmeljiti se«.

Po srednji Evropi so hmelj že na splošno uporabljali v zdravilne namene od IX. stoletja

naše ere. Ker je v teh stoletjih imela domala na vsem področju Srednje in Zahodne Evrope odločujočo besedo Rimska cerkev, je razumljivo, da so pridobili pravico za pridelovanje in prodajo hmelja najprej samostani, ki so jih šele pred nekaj stoletji izrinili graščaki in tudi meščani.

Prve zgodovinske listine o pridelovanju hmelja na področju sedanje Slovenije govorijo, da so ga gojili na posestvu Brižinskih škofov v Škofji Loki že v XII. stoletju (*Urbar Notitia bonorum de Lonca — 1156.*).

Vse kaže, da sleherni pisec *tvega* s trditvijo o »prvi domovini« hmelja!

Za nas naj velja dejstvo, da se je hmelj pojavil po vsem svetu hkrati z rastlinstvom že od vseh začetkov, zavoljo tega se ni moč opredeliti za trditev, da je »prva domovina« hmelja ta ali ona dežela, kajti možno je vse!

(Uvod iz maturitetne naloge, J. S., absolutnega Srednje ekonomske šole v Ljubljani.)

RAZGLAS

OD 7. MAJA 1960 DALJE JE V ZDRAVSTVENEM DOMU V ŽALCU OB NEDELJAH IN PRAZNIKIH REDNA CENTRALNA ZDRAVNIŠKA DEŽURNA SLUŽBA ZA CELOTNO PODROČJE OBČINE ŽALEC.

DEŽURNA SLUŽBA TRAJA OD SOBOTE, OZIROMA DNEVA PRED PRAZNIKOM OD 14. URE DO PONEDELJKA OZIROMA DNEVA PO PRAZNIKU DO 6. URE ZJUTRAJ!

NAROČNIKI ZDRAVNIŠKE POMOČI LAHKO MED DEŽURANJEM KLIČEJO ZDRAVSTVENI DOM ŽALEC, TELEFONSKA ŠTEVILKA 13 IZ NASLEDNJIH PODJETIJ ODNOSNO POSTAJ LJUDSKE MILICE:

V BRASLOVČAH IN NA VRANSKEM S POSTAJ LJUDSKE MILICE;

NA POLZELI IZ TOVARNE NOGAVIC POLZELA;

V PREBOLDU IZ TEKSTILNE TOVARNE PREBOLD;

V ŠEMPETRU IZ TEKSTILNE TOVARNE ŠEMPETER;

V ZABUKOVCI IZ RUDNIKA;

V LIBOJAH IZ RUDNIKA ALI KERAMIČNE INDUSTRIJE.

TELEFONSKI POGOVOR MORA PLAČATI NAROČNIK SAM.

OBLO ŽALEC

Svet za zdravstvo

UGODNO PRODAM

1. dobro ohranjeno SUŠILNICO za hmelj s tremi stenami in

2. POLTEŽAK VOZ (»parizar«) s trugo, prav tako v zelo dobrem stanju!

Natančnejši podatki se dobe v Uredništvu »Hmeljarja« v Žalcu.